

Butlletí de la Secció Excursionista
de l'Ateneu Santjustenc

SEAS

Secció Excursionista de l'Ateneu Santjustenc, Carrer de l'Ateneu, 3 i 5.
08960 Sant Just Desvern.

Web: <http://www.santjust.org/seas>

Adherida a la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC)

*Portada del nou llibre de la SEAS
«Indrets d'una guerra (1936-
1939)» que va ser presentat als
socs durant el sopar de motxilla
del 17 de setembre de 2011.*

INDRETS D'UNA GUERRA (1936-1939)

SECCIÓ EXCURSIONISTA
DE L'ATENEU SANTJUSTENC (SEAS)

Núm. 297
Novembre
desembre
2011

5 novembre — Excursió del Grup Veterà al Puigmal (Ripollès).

8 novembre — Presentació del llibre *La pau dels orígens*. Homenatge a Isidor Cònsul a les 20 h a la Sala Cinquantenari de l'Ateneu.

11 novembre — Conferència «La gestió de l'aigua al nostre país» per Josep Maria Niñerola.

13 novembre — Excursió al turó de Corones i Saltor (Ripollès) amb sortida a les 7 h.

20 novembre — Matinal a Corbera i la Foradada (Ordal, Baix Llobregat) amb sortida a les 7.30 h

25 novembre — Presentació del llibre *Trail Running Barcelona* amb projecció del vídeo Zegama Aizkorri 2011 a les 20 h al local de la SEAS.

26 i 27 novembre — Col·locació del Pessebre de la SEAS al pic de Màniga (Pallars Sobirà).

11 desembre — Matinal a Viladecavalls (Vallès Occidental) amb sortida a les 7.30 h.

16 desembre — Conferència «Les aigües termals i medicinals» per Carme Miró.

17 desembre — Excursió del Grup Veterà al Puigsacalm (Garrotxa).

18 desembre — Excursió a Caldes de Montbui (Vallès Oriental) amb sortida a les 7 h.

13 gener 2012 — Conferència «L'aprofitament històric de les aigües al Baix Llobregat» per Esther Hachuel i Àngel Arroyo.

15 gener — Excursió a la serra de Miramar (Conca de Barberà) amb sortida a les 7 h.

22 gener — Matinal a la font Grogà (Collserola, Vallès Oriental) amb sortida a les 7.30 h.

28 gener — Excursió del Grup Veterà al Comanegra (Garrotxa).

Informació: si no s'especifica el contrari, les conferències tenen lloc els divendres a les 8 del vespre al local de la SEAS, i les excursions tenen la seva sortida des del Parador. Informació sobre les matinals al telèfon 93 371 51 98 (nits). Les excursions d'alta muntanya tenen horaris de sortida variables.

Amb la col·laboració de:

Ajuntament de
Sant Just Desvern

CISTELLERIA BALLART, Bonavista, 82, tel, 933 71 13 64

FLORS LORETO, Creu 66, tel. 933 72 31 03

LLIBRERIA RESSENYA, Creu 54, tel. 933 71 08 43

IMMACULADA AMAT, JUST AMIGÓ, MARCEL·LÍ CAMATS, FRANCESC HOMEDES

NOU LLIBRE DE LA SEAS: INDRETS D'UNA GUERRA (1936-1939)

Equip d'edició

No és gens fàcil publicar un llibre, tant per la feina que comporta com pel cost econòmic que representa. I malgrat això, la SEAS acaba de publicar el setè llibre elaborat a partir dels cicles de conferències que estem realitzant des d'aquell llunyà 1975. I això sense comptar el llibre del *Camí de Santa Creu* i el llibre *SEAS, 75 anys de muntanya i cultura*, el qual va publicar el Centre d'Estudis Santjustencs a partir dels treballs fets per membres de la nostra Secció.

L'explicació la trobem en la decidida voluntat d'uns quants que ens vam implicar per fer possible una realitat que poques entitats com la nostra poden lluir: publicar llibres. De cada cicle de conferències no es pot fer un llibre, però sí que amb una certa periodicitat es pot fer l'esforç quan la temàtica ens suggereix l'oportunitat de fer-ho. I ha estat el cas d'aquest nou llibre.

Arran de la celebració del 70è aniversari del final de la Guerra Civil, el company Jordi Amigó ens va proposar organitzar un cicle de conferències sobre aquest esdeveniment, però cercant temes poc coneguts i fugint una mica del relat

En nom de l'equip, Jordi Amigó va presentar el llibre durant el sopar de motxilla del 17 de setembre. Foto de Lluís Ramban.

històric dels fets, ja prou coneguts per altra banda.

Acabat el cicle, vam considerar que les temàtiques tractades mereixien ser publicades i amb el valor afegit de suggerir dins del llibre uns itineraris a peu relacionats amb cadascun dels temes tractats.

Ens vam posar en marxa creant un equip d'edició que ens ha permès decidir, d'una manera enriquidora, tots els aspectes que podien millorar la publicació. I en això també hi van col·laborar els companys Toni Royo, en el tractament de les imatges, i Josep Requena posant tota mena de facilitats i ajustant-se als nostres requeriments per aconseguir una publicació de molt bona qualitat.

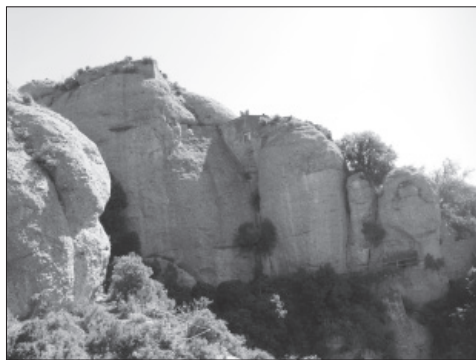
Ha estat una tasca feixuga per la durada i la feina feta, però el resultat final considerem que s'ho ha valgut. Esperem que no sigui el darrer.

D'EXCURSIÓ PER LES ERMITES DE MONTSERRAT (segona i última part)

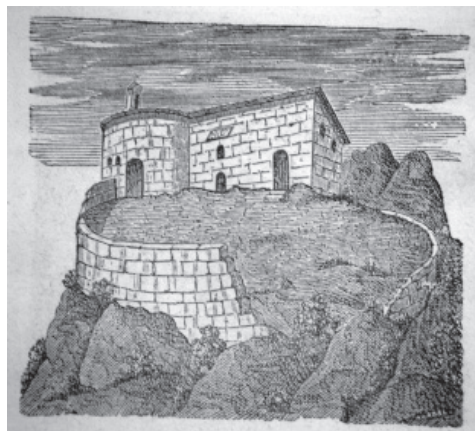
Francesc Riera Prenafeta

ERMITA DE SANT DIMES

Encinglerada damunt del mateix monestir, ocupa el lloc on hi hagué el Castell de Montserrat, enderrocant l'any 1474 per ordre de Joan II. Encara avui es poden apreciar damunt del vall natural que protegia l'accés venint del pla de la Trinitat, uns murs de carreus que de ben segur correspondrien a la fortificació inicial. L'accés actual es realitza per un caminó que procedent de Santa Creu franqueja unes obertures practicades a la roca (Porta de l'Infern) on els monjos col·locaren unes reixes amb pany i clau per evitar l'entrada de forasters al recinte.

L'ermita de Sant Dimes, bastida damunt del rocam, el qual la fa aparentment inexpugnable. Fotografia de Francesc Riera.

L'antic recinte del castell de Montserrat, voltat d'estimballs, acollí més tard l'ermita dedicada a Sant Dimes, el lladre bo.

L'any 1811 el general anglès Green es fortificà dins del recinte de l'ermita, però aviat fou desallotjat pels francesos que el comminaren a rendir-se sota amenaça d'un atac amb artilleria, rendició a la qual accedí mentre alguns dels seus soldats intentaven evadir-se despenjant-se per aquells estimballs damunt de Sant Iscle i els Degotalls. Un relat també relacionat amb l'època, ens explica que uns soldats gavatxos trobaren la imatge de la Mare de Déu que els monjos havien enterrat en un hortet vora l'ermita, i aquests en actitud de mofa pretengueren penjar pel coll la sagrada imatge, i mentre un l'aguantava un altre s'enfilà a una alzina per fer passar la corda, moment en què caigué de cop i volta exànim a

La Santa Creu. Actualment és un indret força assolat i agradable, envoltat de vegetació. Una creu de nova factura, d'acer inoxidable, ens informa que hem arribat al lloc.

terra, fugint la resta cames ajudeu-me. Restaurada la vida eremítica després de la Guerra del Francès, s'hi mantingué fins al desgraciat incident que ocorregué l'any 1822 amb el veí de la Santíssima Trinitat, fet que provocà que s'abandonés definitivament l'indret. El 4 de novembre de 1893 fou beneïda l'esglesiola d'estil bizantí que encara es conserva i que fou sufragada en el seu moment per una dama francesa.

ERMITA DE LA SANTA CREU

Molt propera a l'anterior, es comunica directament amb el monestir mitjançant un graonat el nom de la qual ja ens indica el seu tarannà: l'escala dreta; aquest graonat va ser fet l'any 1499 en temps de l'abat Cisneros i consta d'uns 900 esglaons, uns picats a la pedra i altres de maó. Fou santificada per Benet d'Aragó, que hi visqué durant seixanta-set anys.

Ermita de la Santa Creu.

ERMITA DE SANT BENET

L'actual ermita fou construïda l'any 1536 en temps de l'abat Pedro de Burgos, i per la seva proximitat al monestir i la seva facilitat d'accés fou utilitzada com a habitacle pels eremites de més edat o malalts. Tot i estar dedicada a Sant Benet, com que la festivitat d'aquest coincidia amb

Ermita de Sant Benet, en honor del sant patriarca dels monjos montserratins.

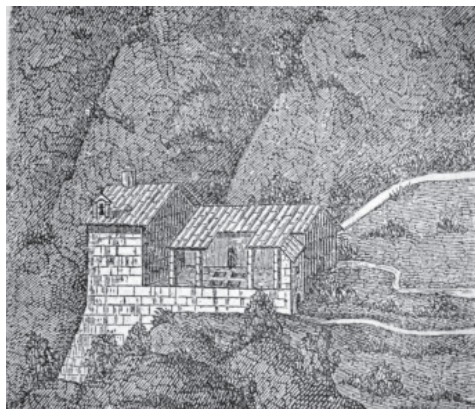
la del fundador de l'orde i tots els ermitans baixaven aquell dia plegats al monestir, la festa pròpia d'aquesta ermita se celebrava el 10 de febrer per Santa Escolàstica.

Com les altres ermites veïnes, fou saquejada pels francesos l'any 1811 i tornada a habitar fins als fets luctuosos de 1822. Des de 1980 està habilitada com a refugi per a muntanyencs i escaladors.

ERMITA DE SANTA ANNA

Antigament ocupava un lloc no gaire distant de les ruïnes que encara avui podem veure, les quals corresponen a la construcció que es feu l'any 1498 a càrrec de la infanta Joana d'Aragó, filla del rei Ferran el Catòlic. Era considerada com la parròquia de les ermites, i a més a més de l'ermità hi vivia un monjo representant de l'abat que actuava com a superior de tots els ermites de la muntanya. Per aquest motiu era la més habilitada de les ermites i la seva capella disposava d'un cor amb tretze cadires per a la celebració del sagrament de la missa amb tots els ermitans.

Mantingué la seva activitat fins al 25 de juliol de 1811 quan les tropes franceses arruïnaren les ermites i dispersaren els seus ocupants, essent alguns d'ells assassinats pels gavatxos. Finalitzada la guerra un dels cinc anacoretas que sobrevisqueren tornà a ocupar l'ermita i el càrrec que comportava fins a l'any 1822 pels motius ja esmentats en què s'abandonaren ja

Ermita de Santa Anna. Avui dia encara es poden veure els murs de contenció inferiors que la contenien, els murs que tanquen una cisterna per a la recollida d'aigua i les pilastres d'una antiga porta d'accés al recinte.

totes les ermites que encara estaven habitades.

Itinerari a peu i horaris

Regió de Tebes

Plaça de l'Abat Oliba – camí del Via Crucis – capella de Sant Miquel (1,10 km – 17')

Sant Miquel – pla de Sant Miquel – camí de les Ermites – pla de les Taràntules – nova ermita de Sant Joan (2,40 km – 40')

E. nova de Sant Joan – restes ermita de Santa Caterina (0,24 km – 10')

E. Sta. Caterina – antiga ermita de Sant Joan – ermita de Sant Onofre (0,20 km – 7')

E. Sant Onofre – ruïnes ermita de Santa Magdalena (0,19 km – 6')

E. Sta. Magdalena – camí de Sant Joan a Sant Jeroni per l'escala de Jacob – mirador de la serra de les Paparres – ermita nova de Sant Jeroni (2,83 km – 59')

Regió de Tabor

E. Sant Jeroni – cim de St. Jeroni (antiga ubicació de Sta. Maria la Més Alta) – ermita de Sant Jeroni (0,96 km – 15')

E. Sant Jeroni – estació superior funicular aeri de St. Jeroni – tornada a Sant Jeroni (0,50 km – 17')

E. Sant Jeroni - Cap de Mort – ermita de Sant Antoni (1,30 km – 20')

E. Sant Antoni – Cavall Bernat – camí serra de les Lluernes – ermita de Sant Salvador (1,31 km – 30')

Regió de la Tebaida

E. Sant Salvador – ermita de Sant Benet (0,40 km – 9')

E. Sant Benet – pou del Saurí - ruïnes ermita de la Trinitat (1,20 km – 15')

E. de la Trinitat – ermita de la Santa Creu – ermita de Sant Dimes (0,60 km – 10')

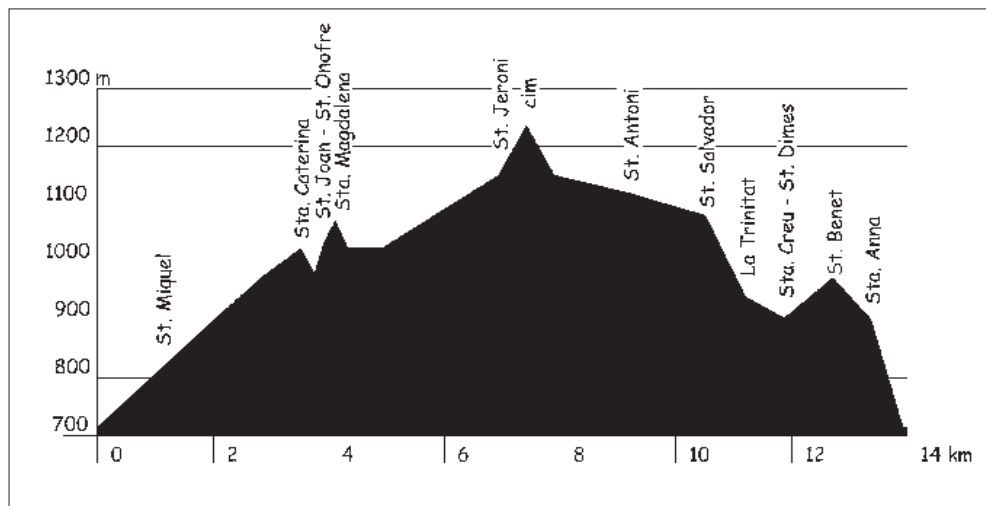
E. Sant Dimes – ruïnes ermita de Santa Anna (1,00 km – 12')

E. Sta. Anna – pas dels Francesos i escala dels Pobres – plaça de l'Abat Oliba (0,80 km – 15')

Total recorregut realitzat: 15,03 km

Total temps caminat (sense les parades): 4 hores 42 minuts

Excursió realitzada el diumenge 29 de gener de 2011 per Marta Mascarell i Esplugas, Xavier Montón i Canals, Joan Poll i Gelabert, Ramon Poll i Gelabert, i Francesc Riera i Prenafeta.

Perfil de l'itinerari, sense el tram d'anada i tornada a l'estació superior del funicular de Sant Jeroni.

Foto presa a l'ermita de Sant Antoni amb el Cavall Bernat al darrere. D'esquerra a dreta: Ramon Poll, Marta Mascarell, Francesc Riera, Joan Poll i Xavier Montón.

Bibliografia i cartografia emprada

Albareda, Anselm M. *Història de Montserrat*. Biblioteca Abat Oliba, 12. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2005.

Batlle i Costa, Josep. *L'aeri de Sant Jeroni de Montserrat: 1922-1987*. Monografies monistrolenques, 5. Llobregat Lúdics, SL - Ajuntament de Monistrol de Llobregat. 1997.

Muntadas, Miguel (Abat de Montserrat). *Montserrat, su pasado, su presente y su porvenir*. Any 1866. Llibre consultat gràcies a la gentilesa de l'amic Ricard García i Vives.

Redacción de la Revista Montserratina. *Guía Histórico-Descriptiva del*

peregrino en Montserrat. Imprenta de Francisco Altés y Alabart, Barcelona, 1909. Llibre consultat gràcies a la gentilesa de l'amic Ricard García i Vives.

Ribera i Mariné, Ramon. *Camins i canals de Montserrat*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 1975. Mapa escala 1:7.500

20 itineraris pel Parc Natural. Montserrat - Guia senderista. Editorial Alpina, SL - GEOESTEL, SA. Elitegraf, Barcelona, 2010. Mapes escala 1:20.000, 1:15.000, i 1:10.000

Els gravats de les ermites procedeixen del llibre de l'abat Miquel Muntadas, editat l'any 1866, cedit pel company Ricard García i Vives.

RESULTAT DEL CONCURS FOTOGRÀFIC DE LA SEAS DE 2011

A l'edició del 2011 s'han presentat 33 concursants amb un total de 103 fotografies.

El jurat va estar format per Carme Malaret, Francesc Fàbregas, Joan Porredon, Josep Requena i Toni Royo, atorgant el 15 de setembre de 2010 els següents premis:

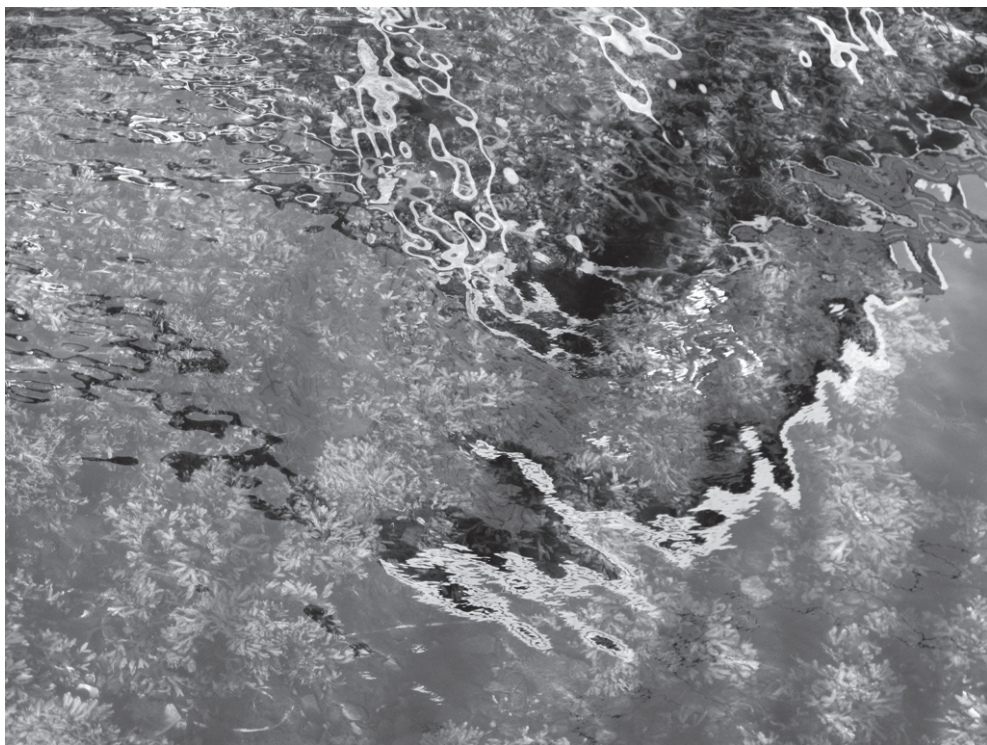
— Primer premi: «Simfonia» de Maria Cònsul.

— Segon premi: «Saludats» de Mario Adame.

— Millor col·lecció: «Música» de Queralt Simó.

— Millor fotografia feta en excursions de la SEAS: «Calma» d'Alícia Casals.

— Millor fotografia sobre la Natura a Collserola: «Blau» de Mario Adame.

Primer premi i premi per votació popular: «Simfonia» de Maria Cònsul

Durant el Sopar de Motxilla que va tenir lloc el dia 17 de setembre, amb l'assistència de 127 companys, va ser elegida per votació popular com a millor fotografia «Simfonia» de Maria Cònsul.

Durant el sopar es féu l'acte d'agraïment als socis que han complert 25 anys: Francesc Izquierdo, Guifré Homedes, Higini Hernández, Josep M. Gómez, Anna Gómez, Nàdia Massagué i Ramon Segret.

*«Blau», de Mario Adame
Premi a la millor fotografia sobre
«La natura a Collserola»*

«Calma», d'Alicia Casals. Premi a la millor foto en excursions SEAS

Una de les fotos de la millor col·lecció: «Música» de Queralt Simó

Segon premi: «Saludats» de Mario Adame

PR C-125 ELS EMPEDRATS

Joaquim Carbonell

I tant que hi ha engorjats que impressionen per la seva estretor o per l'alçada de les parets verticals que els conformen o pels grans salts que les seves aigües originen o pels gorgs profunds que hi trobes. Els Empe-drats té tot això que impressiona, però tot està fet a una escala més humana. El torrent duu aigua, però no molta, els murs són relativament alts i l'estretor de la gola no és aclaparadora, pots veure sempre els fons dels gorgs i els salts d'aigua no són cascades immenses, no hi ha estrèpit d'aigua sinó una dolça remor que et va acompanyant. Tot sembla ser humà i així ho van considerar antics berguedans que fins i tot hi feren un camí.

La geologia de l'Alt Berguedà ha configurat un indret força curiós i les aigües dels torrents del Pendís i de Galigan durant mil·lenis han anat polint i llimant les roques calcàries d'aquest entorn, entre el Cadí i el Moixeró, per crear-hi el que ara coneixem amb el nom dels Empe-drats, una gran esqueixada a la roca que a l'hora que és gran puc dir que no tant.

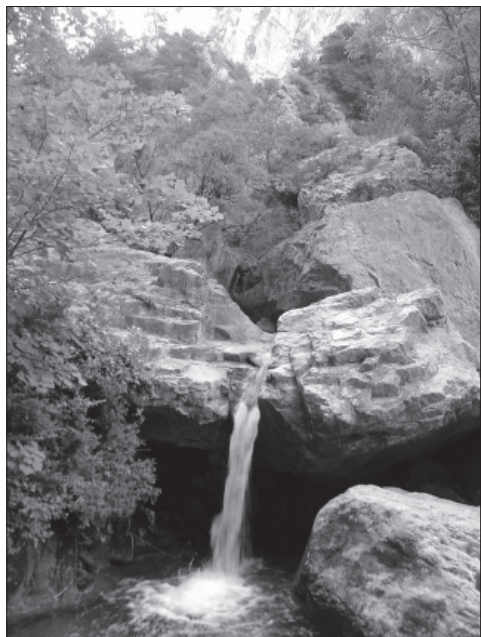
Els Empedrats no és ni més ni menys part d'un antic camí ral que

Travessant el torrent del Forat. Foto de Joaquim Carbonell.

unia, per les trencades muntanyes, la plana ceretana amb l'Alt Berguedà i manlleva el seu nom a ser treballat directament sobre la roca per on passa o en altres llocs per estar cobert de pedres posades de cantell o sia ser un camí empedrat que així facilitava el pas dels animals de bast i les persones que transitaven entre les dues comarques prepirenques.

Del forat dels Empedrats em va sobtar que tot i el seu curt recorregut s'hi veiés tanta diversitat vegetal. Roures, pins, boixos, faigs, alzines, pollancre, sàlics, arços, aurons i moltes més espècies, totes elles ben barrejades. Veure en la seva part més superior uns altius exemplars de pollancre em va fer adonar de tota aquesta diversitat que havia anat deixant enrere sense prendre-hi atenció.

Petit salt d'aigua al torrent del Forat. Foto de Joaquim Carbonell.

La gent de l'Alt Berguedà va tenir la bona pensada de marcar un PR (petit recorregut) agafant l'estret dels Empedrats que puja tot dret seguint els torrents del Forat i del Pendís fins al refugi de muntanya Sant Jordi, situat a tocar de la font del Faig per sota del coll del Pendís, tot en el massís del Moixeró. Arribats en aquest indret, el PR gira cap a sud-oest passant ran de la famosa font per enlairar-se vers el coll de Galigan per acabar la seva pujada al pas de la Boixassa; a partir d'aquí baixa tot teixint el vessant meridional, ben cobert de

boixos i petits roures que malden per resistir el fort solell d'aquell topant, fins a la collada de la Pelosa on es decanta cap al sud-est, ara sempre per dins del bosc, per acabar altre cop als peus dels Em-pedrats en el veïnat de l'Hostalet. Total, amb parades incloses, vàrem esmerçar-hi poc més de cinc hores.

Tot i el calorós dia d'estiu vaig gaudir d'un indret fins llavors desconegut per mi ja que la caminada va ser molt agradable sigui pel fresc engorjat com pels panorames oferts del Cadí i el Pedraforca pels colls de Galigan i de la Boixassa.

Aquest PR porta el número 125 i el 17 d'agost de 2011, quan hi vaig anar amb una colla d'amics de la SEAS, gaudia d'una immillorable retolació i les homologades marques blanques i grogues semblaven haver estat pintades la nit anterior.

Els components de la sortida al refugi Sant Jordi. Foto de Joaquim Carbonell.

MATINALS 2011-2012

Octubre	23	Sortida cultural a la Sagrada Família (el Barcelonès)
Novembre	20	Corbera i la Foradada (Ordal, el Baix Llobregat)
Desembre	11	Viladecavalls (el Vallès Occidental)
Gener 2012	22	Font Groga (Collserola, el Vallès Occidental)
Febrer	5	Castell de Pera (Sant Llorenç del Munt, el Vallès Occidental)
	19	Espiella i Penyafel (l'Alt Penedès)
Març	4	La Tosca i Gorgs Blaus (Moianès, el Bages)
	18	Balma de Can Solà (l'Anoia)
Abril	1	L'Elefant (Montserrat, el Baix Llobregat)
	29	Vall d'Olzinelles (el Vallès Oriental)
Maig	20	Sant Marçal i les Illes (Montseny, el Vallès Oriental)
Juny	9	Sot de Penjacans (la Selva). Sortida de cloenda de tot el dia

US DESITGEM UNES BONES FESTES

El Pessebre de la SEAS d'aquest any 2011 fet, com en els darrers anys, per Joan Gómez, serà col·locat al pic de Màniga (2.515 metres), cim situat a la capçalera de la coma de Burg (Pallars Sobirà).

ACORDS DE LA JUNTA

Reunió del 4 de juliol de 2011

— Altes: Anna Torrella (1086), Jordi Campreciós (1087), Ludmila Fuster (1088), Ramon López (1089), Oriol Ferran (1090), Víctor Vinyals (1091), Juana Maria Jiménez (1092) i Luís Pérez (1093). Baixes: Laia Malaret (687), Maria Malaret (688) i Francisco Vizcaíno (983).

— Es decideix pintar el local perquè la pintura ja es troba deteriorada. Ho encarregarem al mateix pintor que va pintar l'Ateneu.

— La visita d'una delegació del Cens d'Arxius de Catalunya ha estat molt positiva, considerant que tenim força documentació i molt ben endreçada.

— Es fixen els dies 26 i 27 de novembre per col·locar el Pessebre.

Reunió del 5 de setembre de 2011

— Altes i baixes: cap

— El nou llibre *Indrets d'una guerra (136-1939)* serà presentat per Jordi Amigó en el sopar de motxilla durant el qual es repartirà als socis. Es decideix posar-lo a la venda a les llibreries del poble a 15 euros l'exemplar.

— Francesc Florensa ha estat l'autor que ens ha fet desinteressadament el cartell de la Caminada Popular.

— En el Sopar de Lluna Plena, celebrat al castell de Mediona, hi van participar 69 companys i hi va haver uns guanys de 113,30 euros. Això fa que es repensi rebaixar el cost de l'autocar per a properes edicions.

Reunió del 3 d'octubre de 2011

— Altes: David Castellà (1094)

— Es valora la bona participació dels socis i simpatitzants en el sopar de motxilla (127) i en el concurs fotogràfic (33 participants amb 103 fotografies). La Caminada ha tingut 304 participants i ha anat bé sense incidents remarcables. La comissió que s'encarrega de preparar-la revisarà més endavant els temes que es poden millorar.

— El Pessebre es col·locarà al pic de Màniga (2.515 m) situat al capdamunt de la coma de Burg (Pallars Sobirà).

— Dins dels actes literaris que es faran a l'Ateneu durant el mes de novembre, des de la SEAS anuncia-rem la presentació del llibre *La pau dels orígens*. Homenatge a Isidor Cònsul. L'acte es farà el 8 de novembre a la Sala Cinquantenari.

— S'han rebut les avantatjoses quotes que el Poliesportiu La Bonaigua oferirà als socis i sòcies de la SEAS presentant només el carnet actual de la Secció. Es decideix comunicar-ho per escrit als socis.

Butlletí de la SEAS. Any 45, núm. 297

Taula de redacció: Leonci Canals, Daniel Cardona, Ferran de la Fuente, Maria García, Jordi Gironès i Agustí Revilla. Autoedició: Jordi Gironès. Tramesa: Elisabeth Bart. Disseny: Josep Nuet. Correcció de textos: Servei Local de Català. Impressió: Espai Gràfic Anagràfic, S.L.

Índex

Portada: Portada del nou llibre Indrets d'una guerra (1936-1939)	
Calendari	2
Nou llibre de la SEAS Indrets d'una guerra (1936-1939), per l'equip d'edició	3
D'excursió per les ermites de Montserrat (i segona part), per Francesc Riera	4
Resultat del Concurs Fotogràfic de la SEAS 2011	9
PR C-125 Els Empedrats, per Joaquim Carbonell	12
Calendari de les Matinals 2011-2012	14
Informació de la SEAS	15

Cartell realitzat per Francesc Florensa

16a Caminada Popular

La setzena edició de la Caminada Popular de la SEAS per Collserola es va desenvolupar per l'àrea de lleure de la plaça Mireia (esmorzar), Sant Pere Màrtir, les Fatjones, font de Can Merlès i can Cortes amb inici i final al pati del Roure de l'Ateneu.

La caminada va tenir una participació de 304 caminadors i va transcórrer sense incidents d'importància.

Enguany vam decidir promocionar-la mitjançant un cartell original, el qual va ser realitzat per l'amic Francesc Florensa a qui agraïm la seva desinteressada col·laboració.